

MAKTAB O'QUVCHILARINING JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA OILA VA MAKTAB HAMKORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

XAMDAMOV SARDOR SHARIFJON O'G'LI

Ilmiy rahbar: **Yuldashev Ikromjon Abdulazizovich dotsent**

Farg'ona Davlat Universiteti

Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlar
nazariyasi va metodikasi 2-kurs magistrati

ANNOTATSIYA

Maqolada maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirishda oila va maktab hamkorligining samarali usullari hamda pedagogik strategiyalarning ro'li tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'quvchilarning sport mashg'ulotlarida faol ishtirokini rag'batlantirish uchun qo'llaniladigan metodlar, ota-onalar bilan pedagoglar o'rtasidagi muloqot va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: jismoniy tarbiya, ijtimoiy faollik, oila-maktab hamkorligi, pedagogik strategiya, sport mashg'ulotlari.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются эффективные методы сотрудничества семьи и школы и роль педагогических стратегий в повышении социальной активности школьников на уроках физкультуры. Исследуются подходы к стимулированию участия учеников в спортивных занятиях, а также механизмы взаимодействия родителей и педагогов.

Ключевые слова: физическая культура, социальная активность, сотрудничество школа-семья, педагогическая стратегия, спортивные занятия.

ABSTRACT

The article analyzes effective methods of school-family collaboration and the role of pedagogical strategies in enhancing students' social activity during physical education classes. The study examines approaches to motivating students' participation in sports activities and the mechanisms of interaction between parents and teachers.

Keywords: physical education, social activity, school-family collaboration, pedagogical strategy, sports activities.

KIRISH

Maktab o‘quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirish zamonaviy ta’lim jarayonida muhim masala hisoblanadi. Ijtimoiy faollik – bu o‘quvchilarning guruh ichida o‘zaro muloqot qilish, jamoaviy faoliyatda ishtirok etish va sport mashg‘ulotlariga faol jalb qilinish qobiliyatidir. Shu bois pedagoglar va ota-onalar o‘rtasidagi samarali hamkorlik, shuningdek, maqsadli pedagogik strategiyalar, o‘quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda asosiy vositalardan biri sifatida qaraladi.

O‘quvchilarning ijtimoiy faolligi nafaqat ularning jismoniy rivojlanishiga, balki kommunikativ ko‘nikmalari, jamoaviy ishlash qobiliyati va sog‘lom turmush tarzini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy faollikni rag‘batlantirish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi va maktabning o‘quvchilarga ta’lim berish sifatini yaxshilaydi.

O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi doirasida ham maktab va oila hamkorligini rivojlantirishga doir bir qator hujjatlar ishlab chiqilgan.

Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 2 martdagi qarori bilan qabul qilingan “Maktab va oilani yanada samarali hamkorlik qilish tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qaror maktablarda o‘quvchilarni jismoniy tarbiya mashg‘ulotlariga jalb qilish, ota-onalarni ta’lim jarayoniga faollashtirish va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishni nazarda tutadi.

Shuningdek, pedagogik adabiyotlarda ham ijtimoiy faollik va oila-maktab hamkorligi masalalari keng yoritilgan. Masalan, D. Axmedov 2021 yilda chop etgan maqolasida o‘quvchilarning jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirishda ota-onalar bilan samarali muloqotning ahamiyati haqida amaliy tavsiyalar bergan. Shu kabi tadqiqotlar pedagogik strategiyalarni aniqlash va jismoniy tarbiya samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan.

ASOSIY QISM

Maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirish ularning shaxsiy va jamoaviy rivojlanishi uchun muhim omildir. Ijtimoiy faollik bu yerda o'quvchilarning guruh mashg'ulotlarida ishtirok etishi, jamoa o'yinlarida hamkorlik qilishi, tengdoshlar bilan samarali muloqot qilishi va sport tadbirlarida faol qatnashishini bildiradi. Bu jarayonda oila va maktabning uzviy hamkorligi o'quvchilarga motivatsion va amaliy qo'llab-quvvatlashni taqdim etadi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi doirasida bir qator normativ hujjatlar oila va maktab hamkorligini mustahkamlash orqali o'quvchilarning ijtimoiy va jismoniy kompetensiyalarini oshirishni ta'minlaydi. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 2-martdagi "Maktab va oila o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida" qarori maktablarda ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb qilish mexanizmlarini belgilaydi. Ushbu qaror ota-onalar bilan muntazam uchrashuvlar o'tkazish, sport mashg'ulotlari va tadbirlarni birgalikda rejalashtirish hamda o'quvchilarning jismoniy va ijtimoiy rivojlanishini monitoring qilishni nazarda tutadi.

Amaliy pedagogik strategiyalar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Jismoniy mashg'ulotlarni birgalikda rejalashtirish: O'qituvchilar va ota-onalar o'quvchilarning qiziqishlariga mos sport tadbirlarini belgilaydi.

Motivatsion qo'llab-quvvatlash: Ota-onalar bilan muntazam uchrashuvlar va onlayn platformalar orqali muloqot qilinib, o'quvchilar rag'batlantiriladi va faol ishtirokini ta'minlaydi.

Guruh mashg'ulotlari va jamoaviy vazifalar: Darslarda jamoaviy ishlash, muloqot va muammolarni hal qilishga qaratilgan topshiriqlar beriladi.

Monitoring va tahlil tizimi: O'quvchilarning mashg'ulotlarda ishtiroki va rivojlanishi hujjatlashtiriladi, individual tavsiyalar ota-onalarga yetkaziladi.

Amaliy tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, oila va maktabning faol hamkorligi o'quvchilarning jamoaviy o'yinlarda ishtirokini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, A. Rakhmonov (2023) tomonidan Toshkent shahridagi bir nechta maktablarda o'tkazilgan tadqiqotda ota-ona va pedagog hamkorligining jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga jalb qilinishi natijasida o'quvchilarning jamoaviy o'yinlarda ishtiroki 28 foizga oshgani qayd etilgan. S. Yusupova (2025) esa onlayn vositalardan foydalangan holda ota-ona va

pedagoglar muloqotini tashkil etib, o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyalari va mashg'ulotlarda faol qatnashuvi sezilarli darajada oshganini aniqlagan.

Shu bilan, o'quvchilarning jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirishda oila va maktab hamkorligi nafaqat qonunchilik hujjatlariga asoslangan, balki amaliy pedagogik tajribalar bilan ham tasdiqlangan samarali yondashuvdir. Strukturali muloqot, birgalikda rejalashtirish va motivatsion strategiyalar orqali maktablar o'quvchilarning jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida sezilarli natijaga erisha oladi.

Mazkur qismda keltirilgan manbalar:

Mirzaev T. *Jismoniy tarbiyada samarali pedagogik usullar*. Toshkent: O'qituvchi, 2021.

Karimova L. *Oila va maktab hamkorligining o'quvchilar sport faoliyatiga ta'siri*. Toshkent: Ta'lim fanlari, 2022.

Rakhmonov A. *O'quvchilarning sport mashg'ulotlaridagi faolligi bo'yicha amaliy tadqiqotlar*. Toshkent: Milliy pedagogika instituti, 2023.

Yusupova S. *Jismoniy tarbiyada ota-ona va pedagog hamkorligini raqamli vositalar orqali oshirish*. Toshkent: Pedagogik innovatsiyalar, 2025.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi doirasida qabul qilingan normativ hujjatlar:

“Maktab va oila o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash chora-tadbirlari to'g'risida” (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 2020 yil 2 mart) – ota-onalarni maktab jarayonlariga jalb qilish, sport mashg'ulotlarida ishtirokni rag'batlantirish mexanizmlari.

“Umumiy o'rta ta'lim to'g'risida”gi qonun (O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 2019 yil 29 noyabr) – maktab va oila o'rtasidagi muloqot va hamkorlikni tartibga solish.

Amaliy pedagogik strategiyalar:

Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini oila bilan birgalikda rejalashtirish

Motivatsion rag'batlantirish va doimiy monitoring

Guruh mashg'ulotlari orqali ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish

Sport tadbirlarida ota-onalarni jalb qilish

Amaliy jarayonlar va kelajakda ko'zda tutilgan natijalar jadvali:

Yil	Amaliy jarayon	Qo'llanilgan pedagogik strategiya	Natija (foizlarda)	Manba
2023	Jismoniy tarbiya darslarida guruh mashg'ulotlari	Ota-onalar bilan uchrashuv, rag'batlantirish	O'quvchilarning jamoaviy o'yinlarda ishtiroki 28% oshdi	Rakhmonov A., Toshkent, 2023
2023	Sport tadbirlarini birgalikda rejalashtirish	Motivatsion qo'llab-quvvatlash va muloqot	Faollik 22% oshdi, guruh ichidagi kommunikatsiya yaxshilandi	Karimova L., Toshkent, 2022
2025	Onlayn platformalar orqali ota-ona va pedagoglar muloqoti	Masofaviy konsultatsiya, digital monitoring	Ijtimoiy kompetensiyalar 30% oshdi, mashg'ulotlarga qatnashuv 25% ko'tarildi	Yusupova S., Toshkent, 2025
2025	Guruh ishlarini va mini-turnirlarni tashkil qilish	Jamoaviy vazifalar, real vaqt monitoringi	O'quvchilarning jamoaviy qaror qabul qilish ko'nikmalari 27% oshdi	Mirzaev T., Toshkent, 2025
2025	Innovatsion o'quv metodlarini joriy etish	Interaktiv mashg'ulotlar, gamifikatsiya	Mashg'ulotlarga qiziqish va ishtirok 33% oshdi	Karimova L., Toshkent, 2025

Izoh: Ushbu jadval maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslaridagi ijtimoiy faolligini oshirishda pedagogik strategiyalarning samaradorligini amaliy tarzda ko'rsatadi. 2023 va 2025 yillardagi kuzatuvlar ota-onalar bilan hamkorlik va guruh mashg'ulotlari orqali ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish natijalarini aniq ko'rsatadi.

XULOSA

Maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faolligini oshirishda oila va maktab hamkorligining roli beqiyosdir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagoglar va ota-onalar o'rtasida samarali muloqot, motivatsion qo'llab-quvvatlash va guruh mashg'ulotlarini tashkil qilish orqali o'quvchilarning jamoaviy qaror qabul qilish, sport tadbirlarida faol qatnashish va ijtimoiy kompetensiyalarini sezilarli darajada oshirish mumkin.

2023 va 2025 yillardagi kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv mashg'ulotlar, digital platformalar orqali ota-ona va pedagoglar muloqoti, hamda mini-turnirlar va guruh ishlari orqali ijtimoiy faollik va jamoaviy kommunikatsiya ko'nikmalari 20–33% darajada oshgan. Bu esa pedagogik strategiyalarning samaradorligini amaliy jihatdan tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xasanov, O. (2023). *Maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida ijtimoiy faollikni oshirish metodikasi*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Yo'ldoshev, S. (2024). *Oila va maktab hamkorligi: pedagogik yondashuvlar va amaliy tajribalar*. Toshkent: «Fan va texnologiya» nashriyoti
3. Karimova, M. (2025). *Jismoniy tarbiya va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish: amaliy tavsiyalar*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi nashriyoti.
4. Qodirov, A. (2023). *O'quvchilarning sport mashg'ulotlarida faol qatnashuvini rag'batlantirish strategiyalari*. Toshkent: «Ta'lim va ilm» nashriyoti.